

כידוע, לכל תאריך בלוח השנה יש את הסגולה שלו, "ובגלגל השנה", יחזור בו המזל בקביעות, למשל, ליל הסדר הוא "ליל שמורים לדורות", וכמותו כל מועד בו אירע דבר כל שהוא (רמח"ל "דרך ה" שער ד' פרק ז', ו"מאמר החכמה").

מאידך, ישנם זמנים המסוגלים לגאולה, ואם לא ניצלו את ההזדמנות בא חרון אף חלילה.

לדוגמא, בזהר הקדוש נאמר כי המשיח יתגלה בשנת ת"ח, "בזאת" יבוא אהרן – זאת, בגימטריא ת"ח, מכיוון שהעם לא היה מוכן עדיין לגאולה, באו תחתיו פרעות ת"ח ות"ט, חבלי משיח.

כן ניתן לומר גם בעניין תאריכי המבול שהובאו לעיל. ראש חודש סיון, בו החלו המים לחסור, הוא גם התאריך: "ביום הזה באו מדבר סיני", מי המבול החלו לחסור, שכן העולם היה חוזר לתוהו ובהו, אלמלי קיבלו ישראל את התורה.

ומאידך, ראש חודש אב, בו נשלחה היונה ולא יספה שוב, כי נראו ראשי ההרים, הוא יום פטירת אהרן ובו מתחיל חודש החורבן, כי ההזדמנות שלא נוצלה נהפכה לרועץ.

ומהי משמעות המספר י"ז, שבעה עשר בתמוז? (בהלצה אמרו "כמעט ח") הרמ"א (בהלכות רה"ש סימן תקפ"ג סעיף ב') כתב: יש מדקדקים שלא לאכול אגוזים ש"אגוז" בגימטריא "חטא" (אגב, כבר התבטאו על כך, ומה אם אגוז, שרק מניינו עולה חטא, אין לאכול בראש

ויהי הגשם על הארץ" עד כ"ז בכסלו.

"ויגברו המים חמישים ומאה יום" עד יום אחד בסיון, והמים היו עומדין ודוממין והרשעים נידונין בהן כל אחד ואחד לפי מעשיו עד אחד בסיון.

"ויחסרו המים מקצה חמישים ומאת יום", מן אחד בסיון התחילו לחסור, "בעשירי באחד לחודש נראו ראשי ההרים", זה אב, שהוא עשירי לירידת הגשמים.

"ותנח התיבה בחודש השביעי" זה סיון. "ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התיבה", ארבעים יום לקץ שהתחילו המים לחסור, בי' בתמוז - "ויפתח נח את חלון התיבה" (ילקוט שמעוני פרשת נח) "וישלח את העורב" מיד, ולא עשה שליחותו, והוא המנין ז' ימים, "וישלח את היונה" והיה שבעה עשר בתמוז, ולא מצאה היונה מנוח.

"ואומר אני שגם רמז לתחילת החורבן שהיה בשבעה עשר בתמוז, שהובקעה העיר, ולא מצאו ישראל מנוח בו, שנקראו יונה, והמתין עוד שבעת ימים ומצאה זית... ואותו היום צריך לומר שנראו ראשי האילנות, והמתין עוד שבעת ימים וישלח עוד, והוא חודש אב שהוא עשירי לירידה" ("דעת זקנים" והרא"ש בשם ר"ת, עפ"י "סדר עולם" פרק ד'. ובפירוש ר"ת, הוצאת מכון אופק, כתב כי בא' באב נראו ראשי הרי אררט, ובא' אלול ראשי כל ההרים שבעולם)

השנה, חטאים עצמן, על אחת כמה וכמה שאין לחטוא) מעתיק פירוש רש"י בישעיהו י"א כתב: בימי חורפי הקשיתי לשאול... והלא אגוז הוא גם בגימטריא טוב (17), ותירצתי על פי הזהר מה שהקשה ר' אלעזר את רשב"י אביו על שאמרו חז"ל ולא קם נביא בישראל... אבל באומות העולם קם ומנו בלעם, והשיב לו מפסוק: "גם את זה לעומת זה עשה א-לקים", שאפילו שיש קדושה בטומאה אסור ללמוד אותה, שנאמר "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", ויובן, אף שאגוז בגימטריא טוב, הואיל ויש בה קליפה, גמטריא חטא, אין אוכלין אותה בראש בשנה, ונענעו לי ראשיהם הגאונים ההם, עכ"ל.

לאור דבריו נאמר: זה לעומת זה עשה א' (כידוע, ראשי תיבות עזאז"ל, לשם משתלח השעיר כנגד השעיר לה') יום שבעה עשר בתמוז, יכל להיות זמן גאולה, ובגלל החטאים נהפך לתחילת הגלות.

אכן במדרש (ילקוט שמעוני פנחס תשפ"ב) נאמר שבקש הקב"ה ליתן לישראל מועדים בכל חדשי הקיץ, פסח בניסן, פסח שני באייר שבועות בסיון, ראש השנה בתמוז, יום כיפור באב וסוכות באלול, כיון שחטאו בתמוז נטל מהם ראש השנה יו"כ פ' וסוכות וקבען בתשרי. (ולכן בפרשת כי תשא נאמר: "וחג האסיף תקופת השנה", ואילו בפרשת משפטים - שמות כ"ג ט"ז, נכתב: "וחג האסיף בצאת השנה", כי בטרם חטא העגל היה החג נקבע לסוף השנה - "קנה חכמה" מהמקובל ר' יהודה לייב פוהאוויצער זי"ע, חלק א' דרוש י"ד) הרמ"ק הקשה: למה יהיה יום הדין בראש השנה שהוא שנה אחרת, היה ראוי להיות

יום הדין בסוף שני שלישי חודש אלול, ובסוף אלול יהיה יום הכיפורים, ועשרת ימי תשובה יהיה בינתיים, והיה צודק שעונות שנעשו בשנה זו יתכפרו בשנתו ולא בשנה אחרת?

ותירץ החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת ר' ראש השנה): ... אמור מעתה, שלפי האמת ראש השנה היה צריך להיות בתמוז ויום הכיפורים באב וסוכות באלול, והיה הקב"ה דן בהם, וכן היו שומרים שם ועבר ואבותינו הקדושים אלא בשביל העגל נדחו המועדים עד תשרי. (ועיין "זרע ברך" פרשת וירא דף י"ז)

נראה, כי ראש השנה היה חל בי"ז בתמוז יום בו היו ניתנות לוחות שניות, אילולא נשתברו (וכפי שאמר אהרן: "חג לה' מחר"). ועשרים ואחד יום אחר כך - בתשעה באב, היה נקבע חג, (אולי כנגד יום כיפור, שהוא יום שנתכפרו מחטא העגל) מקביל להושענא רבה - יום כפרה מאהבה, אותו חוגגים אנו כ"א יום אחר ראש השנה (עיין מהרש"א בכורות ח':) וסוכות היה נקבע באלול.

וכמבואר, ימים אלו שיועדו לחג נהפכו בחטא לתוגה (וברור שההארה שבהם נשארה, ולכן לעתיד, במהרה בימינו יחזרו להיות מועדים וימים טובים)

חודש חשוון מכונה "מר חשוון", יש אומרים על שם שאין בו חגים (בתשרי - רה"ש, כסלו וטבת - חנוכה, שבט - ט"ו בשבט, אדר - פורים, ניסן - פסח, אייר - פסח שני, סיון - שבועות, אב - ט"ו באב) וקשה, הרי לכאורה גם בתמוז ובאלול אין מועדים?

על פי האמור במדרש הנ"ל, ניתן ליישב, כי לעתיד לבוא ייקבעו ראש השנה, יום כיפור וסוכות, בחדשים תמוז, אב ואלול,

רצ"ב טבלה להסברת העניין

התאריך	מאורע במבול	מאורע כנגדו	חגים, אילולא חטאו
א' בסיון	מי המבול החלו לחסור	באו מדבר סיני	
י' בתמוז	נח שלח את העורב		
י"ז בתמוז	לא מצאה היונה מנוח	הובקעה העיר	ראש השנה – מתן הלוחות
א' באב	נראו ראשי הרי אררט	מות אהרן, חדש החורבן	
ט' באב			יוכ"פ מאהבה = כ"א יום מרה"ש
א' באלול	נראו ראשי כל ההרים		חג האסיף "בצאת השנה"

חדשי הקיץ, ורק על חודש מרחשוון לא נתבשרנו שייקבע בו מועד. ייתכן שטמון כאן רמז נוסף, "המגן אברהם" (סי תקפ"ג) כתב שהקטנים קרויים לוז והגדול אגוז (כלומר, שלולי הטעם שהאגוז מרבה כיח וניע מותר לאכול אגוזים קטנים), והנה ירמיהו ראה מקל שקד, ובכך נרמז כי ה' שוקד על דברו לעשותו. ובמדרש אגדה נאמר: "השקד הזה הוא משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום. כמנין הימים שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית" (רש"י ירמיהו א' י"ב) והרי, אגוז הלוז הוא שגדל בכ"א יום (בכורות ח') כלומר, בני ישראל יכלו לעצור את הפורענות מבעוד מועד, "ולא לתת ללוז לצמוח למדרגת אגוז" שהוא בגמטריא חטא, לגרום לגלות.

"חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב, בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות... והובקעה העיר..." (תענית כ"ו)
 ייתכן שרמז יש בכך, תחילת החורבן, הראשון שבעשרת המאורעות הללו, הוא

שבירת הלוחות, שהיו חמש דברות מכל צד, חמש מהן בין אדם לחבירו וחמש בין אדם למקום (רמב"ן שמות כ') כנגד אותן לוחות אירעו חמש פורעניות בי"ז בתמוז וחמש בתשעה באב,

ולכאורה נראה שכל פורענות הייתה כנגד אחת ממכות מצרים, שם כל מכה הייתה באצבע, ככתוב "אצבע א-לקים היא", ובמכה החמישית דבר, נאמר "הנה יד ה' הויה", כי חמשת המכות –אצבעות השלימו יד. והיו שהסבירו כי אצבע זו בחינת אזהרה, כמורה באצבע: "נו נו נו", ואילו יד זו כבר מכה לשם מכה.

ולהאמור, ניתן לומר כי חמש המאורעות בשבעה עשר בתמוז וכנגדן בתשעה באב, הם בבחינת הכאה בשתי ידיים, ימין ושמאל.

אפשר עוד, שהמאורע המפורסם עליו נגזר צום הרביעי, בקיעת החומה הוא אות לסיבת החורבן (ראש השנה י"ח:), הסרת "גדר הפרדה" מהאומות, עד כדי התבוללות כמסופר בספר עזרא (ט').

"לוחות ושברי לוחות מונחין בארון" (ב"ב י"ד), אולי בכך נרמז כי ימים גדולים, ימי בין המצרים –ימים בהם נשתברו הלוחות, ממתינים, כביכול להפך לימי שמחה, שכן אם ניתנו בהם הלוחות, אי אפשר שיינטלו בחזרה, שהרי "משמיא, מיהב קא יהבי משקל לא שקלי" (תענית כ"ה).

"במאור ושמש" כתב, כי אנו קוראים פרשת פנחס, קרבנות המועדות, בימים אלו, ועל ידם נמשיך אורות אח"כ לכלים. "ובאגרא דפרקא" (אות רל"ז) כתב, שהיא בשורה טובה לישראל בימים הללו, שעתידין להיות לישראל לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

היו שכתבו רמז לכך, בין קרבנות כל מועד לחברו, בפרשת פנחס, הפרשה סתומה, ורק בין עצרת לראש השנה הפרשה פתוחה, לרמז כי יש כאן פתח "למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום", עת נצא בקרוב מאפילה לאורה.

מכל הלין ניתן ללמוד את שגב הימים הללו, שהרי "כל המקודש מחברו חורבנו גדול הימנו" (אגרת מהרמב"ן) ועצם השבר שאירע בימים אלו, מראה על גדלותם, יום ט' באב הוא הרי יום הולדת המשיח (עיין "בן איש חי" פ' דברים שנה ראשונה), וימים אלו הם העת להשגת השגות גבוהות, וכדברי האריז"ל: "כל רודפי י-ה השיגוה בין המצרים", כי בימים אלו ניתן להשיג קרבת ה' במיוחד.

היה הר' פינקוס זצ"ל אומר: "ישנה מליצה שאומרת, ביום כיפור למי יש זמן לאכול ובתשעה באב מי יכול לאכול, והיא רק חצי אמת, אם נבין טוב את משמעות תשעה באב, נאמר גם עליו, למי יש זמן לאכול, הן זהו יום מלא עבודה "(גלות ונחמה עמ' קל"ז)

יהי רצון ונראה במהרה בימינו התגשמות חזון הנביאים: "צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה והאמת והשלום אהבו" (זכריה ח')